

Gazi Üniversitesi
Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi
1. Bilgi Şöleni:

TÜRKLÜK ARAŞTIRMALARININ BUGÜNKÜ
DURUMU VE SORUNLARI
16-17 Kasım 2009, Ankara

Cemile KINACI*

Gazi Üniversitesi Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından “Türklük Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunları” Bilgi Şöleni 16-17 Kasım 2009 tarihlerinde düzenlendi. Bilgi Şölenine Türk Dil Kurumu ve Türksoy da katkıda bulundu. Başta Gazi Üniversitesi olmak üzere Ankara, Hacettepe, Ege, Fırat, Başkent, İstanbul, Marmara, Kırıkkale, Fatih, Selçuk, Beykent, İstanbul Aydın, Yıldız Teknik, Erciyes, Sakarya Üniversitelerinden gelen Türkologların katılımıyla Türklük Araştırmalarının bugünkü durumu ve sorunları konusunda oldukça hararetli tartışmaların yapıldığı zengin içerikli bir bilgi şöleni gerçekleştirildi. İki gün süren Bilgi Şöleninde Türk Lehçeleri Dil Araştırmalarının ve Türk Lehçeleri Edebiyat Araştırmalarının bugünkü durumları ve sorunları değerlendirildi.

Bilgi Şöleninin açılış konuşmasını Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu’nda Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Şuayip Karakaş yaptı. Şuayip Karakaş, Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi ve faaliyetleri konusunda bilgiler verdi. Bilgi Şölenlerinin bundan sonra gelenekselleştirilmesi konusunda istekli ve gayretli olduklarını dile getirdi. Türksoy Genel Müdür Yardımcısı Fırat Purtaş da açılışta yaptığı konuşmada Türksoy olarak Türklük Araştırmalarına bu güne kadar gönülden destek verdiklerini, bundan sonra da destek vermeye devam edeceklerini vurguladı. Açılışta konuşma yapan bir diğer isim de Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın’dı. Şükrü Halûk Akalın Türkiye üniversitelerindeki Türk Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleri ile Türkiyat Merkez ve Enstitülerinin sayıca büyük bir yekun tuttuğunu ve Türk Dil Kurumu’nun Türkiye’deki birçok üniversitede Türklük Araştırmaları konusunda yapılan pek çok sempozyum ve bilgi şölenine düzenleyici olarak destek verdiğini belirtti. Son bir yıl içerisinde pek çok üniversite ile birlikte

---

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Böl.

gerçekleştirdikleri Türklük Araştırmaları programlarıyla Türk Dil Kurumunun vizyonuna uygun ve işlevini yerine getiren çalışmalara imza attığını dile getirdi. Açılışın son konuşmasını yapan Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Rıza Ayhan, Gazi Üniversitesi çatısı altında faaliyet yürüten Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezinin Gazi Üniversitesi için büyük bir kazanç olduğunu belirtti ve “Türklük Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunları” adlı bilgi şöleninin Gazi Üniversitesi çatısı altında yapılmasından büyük memnuniyet duyduğunu ifade etti.

Sabahki açılış konuşmalarının ardından öğleden sonra bilgi şöleninin ilk oturumu Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 75. Yıl Konferans Salonunda gerçekleştirildi. İlk oturumda, Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun “Türk Dili Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunlar” başlığı altında yaptığı sunumunda, bugüne kadar yapılan çalışmaları belirli başlıklar altında özetledi. Ahmet Bican Ercilasun konuşmasında bugüne kadar yapılan çalışmaları, “Tarihî Metinler”, “Ağız Çalışmaları”, “Gramer”, “Leksikoloji ve Leksikografi”, “Anlam Bilimi”, “Stilistik”, “Dil Öğretimi”, “Dil ve Dil Araştırmaları Tarihi”, “Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri”, “Dil İlişkileri”, “Dil Politikaları”, “Dil Ölümü” gibi alt başlıklara ayırarak ele aldı. Bütün bu alanlardaki sorunları da maddeler hâlinde sıralayarak bu sorunlara çözüm önerilerini sundu.

Loturum, Ahmet Bican Ercilasun’un sunumunun ardından tartışma bölümü ile devam etti. Tartışma bölümünde katılımcılar belirlenen başlıklar çerçevesinde kendi düşüncelerini ifade ettiler. Bilgi şöleninde sunum süresinin bir saatle sınırlandırılması ve tartışma bölümünün üç saat olarak belirlenmesi katılımcıların sunum ardından konuları enine boyuna tartışmalarına imkân verdi.

17 Kasım’da Bilgi şöleninin II. ve III. oturumları gerçekleşti. Sabahki II. oturumda Prof. Dr. Ahmet Buran “Türk Lehçeleri Dil Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunlar” konulu sunumunu yaptı. Ahmet Buran sunumunda Türkiye’de ve dünyada lehçe araştırmalarının tarihini özetledi. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından bu yana bazı eksiklikler olsa bile, Türkiye Türkologlarının geçen süreyi iyi değerlendirdiğini dile getirdi. Geçen süre zarfında hemen hemen her lehçe ile ilgili metin neşirlerinin, gramerlerin ve sözlüklerin Türkiye Türkologları tarafından yayımlandığını belirtti. Ahmet Buran Türk lehçeleri dil araştırmalarının sorunlarını üç ana başlık altında özetledi. Buran’ın üzerinde durduğu ilk sorun “terminoloji sorunu” idi. Gerek yurt içinde gerek yurt dışında terminolojide ortaklık olması gerektiğini belirtti. Ahmet Buran’ın değindiği ikinci sorun “yöntem sorunları” idi. Meselâ gramer yazımı

konusunda ya Arap gramerciliği ya da Batı gramerciliği geleneklerinden faydalanarak gramer yazıldığı, bu sebeple özgün bir Türk gramer yazımı yöntemi geliştirilmediği belirtildi. Üzerinde durulan son sorun “materyal sorunları” idi. Türkiye Türkologlarının şimdi çalışma bölgelerine rahatlıkla gidebilmelerinin, kendilerinin bizzat kaynakları temin etmelerinin ve çalıştıkları lehçenin coğrafyasını görmelerinin çalışmaların eksikliklerini gidermede çok önemli olduğunu ifade etti. Sunumun ardından Ahmet Buran’ın üzerinde durduğu sorunlar hakkında katılımcılar arasında hararetli ve zengin içerikli tartışmalar yapıldı.

Öğleden sonra yapılan III. oturum Bilgi Şöleninin son oturumuydu. Bu son oturum edebiyat araştırmalarının bugünkü durumu ve sorunlarına ayrılmıştı. Prof. Dr. Yavuz Akpınar bu oturumda “Türk Lehçeleri Edebiyat Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunlar” başlıklı bir sunum yaptı. Yavuz Akpınar sunumunda, dil araştırmalarında geline merhaleye ne yazık ki edebiyat araştırmaları alanında gelinemediğini kaydetti. Bu alanda çalışan birkaç araştırmacının dışında edebiyat alanında eksikliği giderici çalışmaların yapılmadığını belirtti. Yavuz Akpınar’ın üzerinde durduğu bir diğer konu da Türk lehçelerinden edebî eser aktarmalarının sayısının çok az olduğuydu. Yavuz Akpınar, lehçeler arası aktarma faaliyetlerinin birkaç araştırmacının şahsî çabasıyla sınırlı olduğunu, artık aktarma işinin profesyonel düzeyde yapılması gerektiğini belirtti. Bunun için, kurumlar bünyesinde profesyonel düzeyde aktarma yapabilecek ve maddi olarak da desteklenecek kadroların oluşturulması gerektiğini söyledi. Yavuz Akpınar’ın konuşmasının ardından tartışma bölümünde söz alan katılımcılar Türk lehçelerinden yapılan mevcut aktarmalarda pek çok eksiklikler olduğu, zaman zaman yapılan aktarmalarda eserin aslına sadık kalınmadan, keyfi olarak bazı bölümler atlanarak aktarma yapıldığı üzerinde durdular. Türkiye Türkçesine yapılan aktarmalarda edebîlik ölçütünü mutlak surette dikkate almak gerektiğini vurguladılar.